

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.09.2007, sp. zn. 7 Tdo 996/2007, ECLI:CZ:NS:2007:7.TDO.996.2007.1

Číslo: 28/2008

Právní věta: Ustanovení § 250a tr. zák. o trestném činu pojistného podvodu směřuje k ochraně majetkových zájmů pojišťoven (pojistitelů). Proto pokud je zákonným znakem tohoto trestného činu „škoda na cizím majetku“ (§ 250a odst. 3, odst. 4 písm. b), odst. 5 tr. zák.), rozumí se tím škoda na majetku pojišťovny, neboť u tohoto trestného činu jsou předmětem útoku peněžní prostředky pojišťovny, k jejichž vyplacení ve formě pojistného plnění směřovalo jednání pachatele, a nikoli majetek, jehož se týkala předstíraná pojistná událost. Spočívá-li trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 tr. zák. v tom, že pachatel úmyslně vyvolal pojistnou událost, je škodou způsobenou tímto trestným činem částka, kterou pojišťovna neoprávněně vyplatila ve formě pojistného plnění, nikoli hodnota pojištěného majetku (např. motorového vozidla, které mělo být odcizeno předstíranou pojistnou událostí).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.09.2007

Spisová značka: 7 Tdo 996/2007

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pojistný podvod, Škoda

Předpisy: § 250a odst. 2 tr. zák.

§ 250a odst. 3 tr. zák.

§ 250a odst. 4 písm. b) tr. zák.

§ 250a odst. 5 tr. zák.

§ 89 odst. 11 tr. zák.

§ 89 odst. 12 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného J. M. ohledně tohoto obviněného zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 10. 2006. sp. zn. 6 To 600/2006 a rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 4. 8. 2006, sp. zn. 3 T 390/2005. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. s přiměřeným užitím ustanovení § 261 tr. ř. tyto rozsudky zrušil také ohledně obviněných M. P. a R. I. Současně podle § 265l odst. 1 Okresnímu soudu v Lounech přikázal, aby věc obviněných J. M., M. P. a R. I. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Lounech ze dne 4. 8. 2006, sp. zn. 3 T 390/2005, byli obvinění J. M., M. P. a R. I. uznáni vinnými trestným činem pojistného podvodu dílem dokonáným podle § 250a odst. 2 tr. zák. a dílem nedokonáným ve formě pokusu podle § 8 odst. 1 a § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák. Za to byli odsouzeni takto: obviněný J. M. k podmíněnému trestu odnětí svobody na 2 roky se zkušební dobou stanovenou na 4 roky, obviněný M. P. k podmíněnému trestu odnětí svobody na 2 roky se zkušební dobou stanovenou na 30 měsíců a obviněný R. I. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 3 roky se zařazením do věznice s ostrahou. Dále bylo rozhodnuto ohledně obviněného P. T. tak, že byl uznán vinným trestným činem podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák., přičemž u něho bylo podle § 37 tr. zák. upuštěno od uložení souhrnného trestu a dalšího trestu s ohledem na tresty uložené ve věci vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 23 T 48/2004. Nakonec bylo rozhodnuto o uplatněném nároku na náhradu škody tak, že obchodní společnost Č. L., a. s., byla podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti citovanému rozsudku Okresního soudu v Lounech podali odvolání jednak státní zástupce ve prospěch obviněných J. M. a M. P., ve prospěch i v neprospěch obviněného R. I. a v neprospěch obviněného P. T., jednak obvinění J. M. a R. I. O odvoláních bylo rozhodnuto rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 10. 2006, sp. zn. 6 To 600/2006. Z podnětu odvolání obviněných J. M. a R. I. a z podnětu odvolání státního zástupce podaného ve prospěch obviněných J. M., M. P. a R. I. byl rozsudek Okresního soudu v Lounech podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušen ohledně obviněných J. M., M. P. a R. I. a podle § 261 tr. ř. i ohledně obviněného P. T. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo v jejich věci znovu rozhodnuto tak, že obvinění J. M., M. P. a R. I. byli uznáni vinnými pokusem trestného činu pojistného podvodu podle § 8 odst. 1 a § 250a odst. 2, 4 písm. b) tr. zák. a obviněný P. T. byl uznán vinným trestným činem podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák. Za to byli odsouzeni takto: obviněný J. M. k podmíněnému trestu odnětí svobody na 2 roky se zkušební dobou stanovenou na 4 roky, obviněný M. P. k podmíněnému trestu odnětí svobody na 2 roky se zkušební dobou stanovenou na 30 měsíců a obviněný R. I. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 3 roky se zařazením do věznice s ostrahou a u obviněného P. T. bylo podle § 37 tr. zák. upuštěno od uložení souhrnného a dalšího trestu s ohledem na tresty uložené ve věci vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 23 T 48/2004. Znovu bylo rozhodnuto také o uplatněném nároku na náhradu škody tak, že podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla obchodní společnost Č. L., a. s., odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Odvolání státního zástupce podané v neprospěch obviněných R. I. a P. T. bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Obviněný J. M. podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem. Napadl část rozsudku, která se ho týká, a to pokud jde o výrok o vině pokusem trestného činu pojistného podvodu podle § 8 odst. 1 a § 250a odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zák., a učinil tak s odkazem na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V mezích tohoto dovolacího důvodu namítl nesprávné stanovení výše hrozící škody, při kterém soudy nevzaly v úvahu obsah pojistné smlouvy upravující jeho spoluúčast ve výši 10 % a neodečetly odpovídající částku. To podle obviněného vedlo k nesprávnému posouzení skutku podle § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák. Dále obviněný namítl nedostatek úmyslného zavinění, a zpochybnil tak naplnění subjektivní stránky pokusu trestného činu. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud ohledně něho zrušil rozsudky obou soudů a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného J. M. je důvodné.

Jako pokus trestného činu pojistného podvodu podle § 8 odst. 1 a § 250a odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zák. posoudil Krajský soud v Ústí nad Labem skutek, který podle jeho zjištění a předtím až na výši hrozící škody i podle zjištění Okresního soudu v Lounech spočíval v tom, že v první polovině května 2004 v Ž., okr. L., se obviněný J. M. dohodl s obviněným M. P., že společně fingují krádež automobilu

zn. Hyundai Santa Fe Elegance v hodnotě nejméně 551 499 Kč, který měl obviněný J. M. v leasingovém nájmu od obchodní společnosti Č. L., a. s., s tím, aby se obviněný J. M. zbavil povinnosti platit leasingové splátky a aby získal finanční obnos za prodej vozidla a pojistné plnění z pojištění pro případ odcizení vozidla od obchodní společnosti U. p., a. s., u níž bylo vozidlo pojištěno mimo jiné i proti odcizení, dne 10. 5. 2004 v Ž. obviněný M. P. převzal od obviněného J. M. vozidlo a jedny klíče, společně s obviněným R. I. převezl vozidlo do O., okr. T., vozidlo při této jízdě řídil obviněný R. I., kterému ještě předtím obviněný M. P. řekl, že je předstíráno odcizení za účelem získání pojistného plnění a že vozidlo bude rozebráno a prodáno na náhradní díly, v O. navštívili obviněného P. T. a s ním dohodli, že u něho vozidlo ponechají a že bude rozebráno, a dne 11. 5. 2004 obviněný J. M. oznámil na Obvodním oddělení Policie České republiky v Ž. odcizení vozidla a dále ohlásil obchodní společnosti U. p., a. s., pojistnou událost spočívající v údajném odcizení vozidla, avšak k vyplacení pojistného plnění nedošlo.

Účelem ustanovení § 250a tr. zák. o trestném činu pojistného podvodu je ochrana regulérnosti vztahů vyplývajících z pojištění. Ustanovení § 250a odst. 2 tr. zák. chrání regulérnost plnění, která poskytují pojišťovny na podkladě pojistných událostí. Smyslem této ochrany je zajistit, aby pojišťovny poskytovaly pojistná plnění jen v těch případech, kdy je to odůvodněno skutečnou pojistnou událostí. Jde o to, aby pojistná plnění nebyla poskytována mimo jiné v případech, kdy pojistná událost ve skutečnosti nenastala, protože to, co se za ni vydává, nemělo nahodilý charakter, nýbrž bylo vyvoláno uměle. Z toho plyne, že ustanovení § 250a tr. zák. směřuje k ochraně majetkových zájmů pojištěn. Proto pokud je zákonným znakem trestného činu pojistného podvodu „škoda na cizím majetku“, ať už jde o škodu nikoliv malou podle § 250a odst. 3 tr. zák., o značnou škodu podle § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák., anebo o škodu velkého rozsahu podle § 250a odst. 5 tr. zák., rozumí se tím škoda na majetku pojišťovny. Spočívá-li trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 tr. zák. v tom, že pachatel úmyslně vyvolal pojistnou událost, je škodou způsobenou tímto trestným činem částka, kterou pojišťovna neoprávněně vyplatila ve formě pojistného plnění.

Aplikují-li se tyto zásady na posuzovaný případ, je evidentní, že výrok o vině pokusem trestného činu pojistného podvodu podle § 8 odst. 1 a § 250a odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zák. nemůže obstát, neboť soudy chybně nestanovily hrozící škodu jako částku, kterou by obchodní společnost U. p., a. s., vyplatila jako pojistné plnění, pokud by akceptovala oznámení, které o pojistné události učinil obviněný J. M., nýbrž jako cenu vozidla v době činu. Tento svůj postup soudy odůvodnily odkazem na ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák., podle něhož se při stanovení výše škody vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Stanovit výši hrozící škody podle tohoto ustanovení nebylo namístě již proto, že vozidlo, jehož odcizení obviněný před pojišťovnou předstíral, nebylo předmětem útoku, pokud byl skutek podřazen pod ustanovení § 250a odst. 2 tr. zák. o trestném činu pojistného podvodu. U tohoto trestného činu jsou předmětem útoku peněžní prostředky pojišťovny, k jejichž vyplacení ve formě pojistného plnění směřovalo jednání obviněného, a nikoli motorové vozidlo, jehož odcizení obviněný před pojišťovnou předstíral. O motorovém vozidle jako předmětu útoku by tu bylo možné uvažovat tehdy, jestliže by soudy posuzovaly skutek, který spočíval v tom, že obviněný v rozporu s účelem leasingu předal vozidlo třetí osobě, jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. spáchaný ke škodě obchodní společnosti Č. L., a. s. V rámci tohoto posouzení by bylo důvodné považovat vozidlo za věc, která byla předmětem útoku, a cenu vozidla za škodu. Ve vztahu k tomuto posouzení by pak bylo nutné při stanovení výše škody aplikovat ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák.

Oba soudy stanovily výši škody jako cenu vozidla v době činu. Okresní soud v Lounech ji stanovil ve výši 606 580 Kč jako účetní zůstatkovou hodnotu (viz první vyjádření obchodní společnosti Č. L., a. s.), zatímco Krajský soud v Ústí nad Labem ji stanovil ve výši 551 499 Kč jako pořizovací cenu sníženou o akontaci a zaplacené čisté splátky (viz druhé vyjádření obchodní společnosti Č. L., a. s.). Z hlediska výše škody způsobené trestným činem pojistného podvodu podle § 250a odst. 2 tr. zák.,

resp. jeho pokusem, však není rozhodná cena vozidla, nýbrž částka pojistného plnění, které by obchodní společnost U. p., a. s., vyplatila obchodní společnosti Č. L., a. s., jako vlastníku vozidla, případně obviněnému J. M. jako leasingovému nájemci, pokud by uznala oznámení obviněného o pojistné události za podklad svého plnění. Výši pojistného plnění, jehož vyplacení hrozilo jako následek jednání posouzeného jako trestný čin pojistného podvodu, soudy nezjistily, a proto při nedostatku takového zjištění nemohly skutek posoudit podle § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák., tj. podle ustanovení, které stanoví způsobení značné škody jako zákonný znak kvalifikované skutkové podstaty.

Z uzavřené pojistné smlouvy vyplývá spoluúčast obviněného J. M. ve výši 10 % z pojistného plnění. Reálně hrozilo způsobení škody v takové výši pojistného plnění, která by odpovídala tomuto ujednání. To je ostatně v souladu i s výpovědí svědka Ing. M. K., likvidátora pojišťovny U. p., a. s., který v hlavním líčení výslovně uvedl, že pokud by šlo o řádnou pojistnou událost, byla by jako pojistné plnění vyplacena částka odpovídající ceně vozidla ke dni odcizení, tj. podle jeho propočtu částka ve výši 554 800 Kč, snižená o 10 %, tedy částka těsně pod 500 000 Kč. Výpověď tohoto svědka tak ukazuje na částku ve výši 499 320 Kč, která s ohledem na ustanovení § 89 odst. 11 tr. zák. neodpovídá značné škodě ve smyslu § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák., neboť značnou škodou je škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč.

Obviněný J. M. tudíž důvodně namítal nesprávné stanovení výše škody z hlediska posouzení skutku jako trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák.

Oběma soudům je třeba vytknout nejen to, že výši škody způsobené trestným činem pojistného podvodu stanovily jako cenu vozidla bez zřetele na spoluúčast obviněného, ale i to, že se v podstatě blíže nezabývaly pojištěním, o které v daném případě šlo. Ve spise je založena listina označená jako „pojistka“, z jejíhož obsahu je patrné, že se týká vozidla zn. Hyundai. V této listině jsou také údaje ohledně rozsahu pojištění, kde se nachází mimo jiné údaj „KASKO komplet nová cena“, údaj „pojistná částka 778 469 Kč“ a údaj „spoluúčast při odcizení 10 %“. Přitom částka ve výši 778 469 Kč je uvedena rovněž v pojistné smlouvě jako „pojistná částka“ a tato částka odpovídá leasingové smlouvě, v níž je uvedena jako „vstupní (předběžná) cena předmětu leasingu“. Citované údaje vyvolávají otázku, zda z pojistné smlouvy případně nevyplývalo, že pro případ skutečné pojistné události byla pojišťovna povinna vyplatit pojistné plnění ve výši rovnající se ceně nového vozidla, snižené o 10 %. To by sice bylo v rozporu s citovanou výpovědí svědka Ing. M. K., který uvedl, že pojistné plnění by odpovídalo ceně vozidla v době odcizení, snižené o 10 %, a vyznívalo by to v neprospěch obviněného J. M., avšak soudy se měly touto otázkou zabývat a uvedenou nejasnost odstranit, byť přitom bylo nutné respektovat zákaz reformace in peius (zákaz změny v neprospěch obviněného).

Z toho, co bylo uvedeno v předchozích částech tohoto usnesení Nejvyššího soudu, vyplývá, že napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem a rozsudek Okresního soudu v Lounech jako součást předcházejícího řízení jsou rozhodnutími, která v otázce viny obviněného J. M. spočívají na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a to pokud jde o posouzení skutku podle § 250a odst. 4 písm. b) tr. zák. Toto ustanovení nebylo aplikovatelné na zjištění týkající se ceny vozidla, tj. na zjištění, z něhož – byť v různé výši – vycházely soudy.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného J. M. zrušil ohledně tohoto obviněného rozsudky obou soudů, a protože důvod, z něhož takto rozhodl ve prospěch obviněného J. M., prospívá i obviněným M. P. a R. I., kteří byli odsouzeni jako spolupachatelé obviněného J. M., zrušil rozsudky obou soudů i ohledně těchto obviněných. Jinak Nejvyšší soud zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která zrušením obou rozsudků ohledně obviněných J. M., M. P. a R. I. ztratila podklad. Nakonec Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Lounech, aby věc těchto tří obviněných

v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V další části odůvodnění se Nejvyšší soud vypořádal s ostatními dovolacími námitkami obviněného J. M.